

**แบบรายงานผล**  
**การตรวจราชการและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**

**รอบที่ 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**

**สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน**

**นโยบายการตรวจ : การลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา**

**3. แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เห็นผลเป็นรูปธรรม**

**3.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่**  
 ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เห็นผลเป็นรูปธรรม

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้ประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษาในสังกัดและข้าราชการบำนาญเพื่อเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามปฏิทินการรับลงทะเบียน และมีผู้สนใจลงทะเบียนในรอบที่ 1 - 2 จำนวน 10 ราย เพื่อรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินจากสถาบันการเงินที่ได้กู้ยืม และผ่อนปรนให้มีเงินคงเหลือในแต่ละเดือนไม่ต่ำกว่า 30% การกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูได้ประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษาในสังกัด และมีผู้ยื่นความประสงค์จำนวน 9 ราย และได้รับการพิจารณาอนุมัติให้กู้ยืม จำนวน 7 ราย ซึ่งขณะนี้ผู้ที่ได้รับอนุมัติให้กู้ยืมได้เข้าทำสัญญากับธนาคารเรียบร้อยแล้ว

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้ประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษาในสังกัดและข้าราชการบำนาญเพื่อเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามปฏิทินการรับลงทะเบียน และมีผู้สนใจลงทะเบียนในรอบที่ 1 - 2 จำนวน 3 ราย เพื่อรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินจากสถาบันการเงินที่ได้กู้ยืม และผ่อนปรนให้มีเงินคงเหลือในแต่ละเดือนไม่ต่ำกว่า 30% การกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้ประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษาในสังกัดและไม่มีผู้ยื่นความประสงค์ในการขอ กู้ยืม และ ได้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการวางแผนการใช้เงินและการเก็บออมเงิน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งลูกจ้างผู้ที่ได้รับการบรรจุใหม่ให้มีความรู้ สร้างวินัยการบริหารจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปฐมนิเทศครูผู้ช่วยในเรื่องวินัยด้านการเงินและการออมทรัพย์การจัดทำบัญชีครัวเรือน และการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ

และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง อีกทั้งยังส่งเสริมให้จัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้เชิญบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครูแม่ฮ่องสอน มาให้ความรู้เกี่ยวกับการออมเงินและการกู้เงิน มีการอำนวยความสะดวกและประสานกับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้รวมนี้เป็นก้อนเดียวเพื่อลดภาระการผ่อนชำระหนี้จากหลายที่ โดยเชิญสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแม่ฮ่องสอน มาให้ความรู้และแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่ไม่สามารถหักชำระหนี้ได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เข้าร่วมโครงการอบรมหลักสูตร”การวางแผนและบริหารการเงินส่วนบุคคล” จัดโดยวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนร่วมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแม่ฮ่องสอนเพื่อให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนการใช้จ่ายเงินก่อนเกษียณอย่างมีคุณภาพ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 8 ราย

-

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่และประชาสัมพันธ์เรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาหลากหลายช่องทาง

- วิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียง ได้ดำเนินการสำรวจหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาและนำข้อมูลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันรายบุคคล พร้อมมีบุคลากรงานการเงินคอยให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียงจัดอยู่ในประเภทเป็นหนี้ปกติ

3.2 ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนนโยบายฯ แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เห็นผลเป็นรูปธรรม

1) การสำรวจสภาพหนี้ จัดทำฐานข้อมูล

และจัดกลุ่มสภาพปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด

- มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนตามนโยบายการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ได้ดำเนินการจัดกลุ่มข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และข้าราชการบำนาญ เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ ที่มีเงินเดือนคงเหลือหัก ณ ที่จ่ายแล้วเกิน 30%

ข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ ที่มีเงินเดือนคงเหลือหัก ณ ที่จ่ายน้อยกว่า 30%

2. ผู้รับบำนาญ ที่มีเงินเดือนคงเหลือหัก ณ ที่จ่ายแล้วเกิน

30%

ผู้รับบำนาญ ที่มีเงินเดือนคงเหลือหัก ณ ที่จ่ายน้อยกว่า

30%

-

รวบรวมข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด  
จ ำ แ น ก ต ำ ม ก ล ุ่ ม ส ี  
( ก ล ุ่ ม ส ี เ ขี ย ว ก ล ุ่ ม ส ี ส ั ม แ ล ะ ก ล ุ่ ม ส ี แ ต ง )  
เพื่อจัดกลุ่มในการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวโน้มการเป็นหนี้และทราบจำนวนกลุ่ม  
เป้าหมายเพื่อให้การช่วยเหลือ

- ก ล ุ่ ม โ ร ง เ รี ย น เ อ ก ช น ส ั ง ก ั ด ส ช .  
มีการสำรวจแต่ยังไม่เห็นผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม  
ครูและบุคลากรในโรงเรียนบางคนมีหนี้สินทั้งใน และนอกระบบ  
จากการกู้ยืมส่วนตัว และจากการกู้ยืมร่วมกับครอบครัว  
เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน เสริมสภาพคล่อง และใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต  
ซึ่งครูและบุคลากรยังสามารถชำระหนี้ได้ปกติ  
มีการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหานี้สินปัญหาร่วมกัน ระหว่างออมทรัพย์ครู  
ส วั น ร ำ ช ก ำ ร ส ถ ำ บ ั น ก ำ ร เ รี ย น  
จัดทำระบบเพื่อแก้ไขข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินครู หนี้สินครูมีเป็นบางส่วน  
ซึ่งทุกคนโรงเรียนจะมีมาตรการให้ครูชำระหนี้สินให้ตรงตามเวลาที่กำหนด  
โดยโรงเรียนจะมีการจัดเก็บและนำไปชำระในรูปแบบของตนเอง  
เพื่อไม่ให้ครูและโรงเรียนเสียเครดิต ภาพรวมผู้บริหารและครูสอน  
ยังกู้เงินในอัตราส่วนที่ไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครูทั้งหมด ด้วยเหตุผล  
สถานะและความมั่นคงในอาชีพครูเอกชน ส่วนใหญ่ยังยึดปรัชญา  
ความพอเพียงในการดำรงตน ส่วนครูที่มีหนี้สิน  
ก็สามารถที่จะบริหารจัดการได้

2) ก ำ ร ด ำ เ นี น ก ำ ร ข อ ง ส ถ ำ น ี แ ก ้ ห นี /  
คณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัด  
ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2

1

แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับ  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สถานีแก้หนี้ครู)

2.2)

จัดประชุมเพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครูและ  
ค ุ ล ำ ก ร ท ำ ง ก ำ ร ส ี ก ษ ำ  
เพื่อหาหรือแนวทางการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานี้สินครูในสังกัด  
โดยการเชิญเจ้าหน้าที่จากสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น  
สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดแม่ฮ่องสอน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน  
พบลูกหนี้ เป็นรายบุคคล

2.3) ประสานสถาบันการเงิน เช่น สหกรณ์ ออมทรัพย์ครู แม่ฮ่องสอน ในการหาแนวทางการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นรายบุคคล ซึ่งสามารถ สพป.แม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถแก้ไขปัญหาได้ 100% จำนวน 2 ราย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู ด้วยการขับเคลื่อนโครงการสถานีแก้หนี้ระดับเขตพื้นที่ โดยมีขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้ประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษาในสังกัด และข้าราชการบำนาญเพื่อเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามปฏิทินการรับลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

รอบที่ 1 วันที่ 25 ธันวาคม 2566 ถึง 5 มกราคม 2567

รอบที่ 2 วันที่ 20 - 29 กุมภาพันธ์ 2567

รอบที่ 3 วันที่ 21 - 30 เมษายน 2567

รอบที่ 4 วันที่ 21 - 30 มิถุนายน 2567

รอบที่ 5 วันที่ 21 - 30 สิงหาคม 2567

และมีผู้สนใจลงทะเบียนในรอบที่ 1 - 2 จำนวน 3 ราย เพื่อรับการแก้ไขปัญหาหนี้สินจากสถาบันการเงินที่ได้กู้ยืม และผ่อนปรนให้มีเงินคงเหลือในแต่ละเดือนไม่ต่ำกว่า 30% ซึ่งผู้ลงทะเบียนที่ 3 ราย อยู่ระหว่างการเจรจาและหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถาบันการเงินและสหกรณ์ ออมทรัพย์ครู เพื่อช่วยแก้ไขปัญหา

2. โครงการเงินหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้ประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษาในสังกัด แต่ไม่มีผู้ยื่นความประสงค์ในการขอกู้เงิน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มี การ อำนวย ความ สะดวก และประสานกับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้รวมหนี้เป็นก้อนเดียว เพื่อลดภาระการผ่อนชำระหนี้ จากหลายที่ โดยเชิญสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแม่ฮ่องสอน มาให้ความรู้และแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่สามารถหักชำระหนี้ได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เข้าร่วมโครงการอบรมหลักสูตร "การวางแผนและบริหารการเงินส่วนบุคคล" จัดโดยวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนร่วมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแม่ฮ่องสอนเพื่อ

อให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนการใช้เงินก่อนเกษียณอย่างมีคุณภาพ Money Coach

4. แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนสถานีแห่งนี้ระดับเขตพื้นที่ ตามคำสั่งคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 69/2566

5.

ติดตามแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ส่วนราชการและสถาบันการเงิน ในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อควบคุมยอดหนี้ไม่ให้เกินความสามารถในการชำระหนี้ โดยร่วมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูและสถาบันการเงินอื่นๆ ในการปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ทุกราย หรือรวมหนี้ ให้ครุมีเงินเดือนเหลือสุทธิหลังหักชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

3) การส่งเสริมสนับสนุน เสริมสร้างวินัยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานวางแผนทางการเงิน ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการหนี้อย่างยั่งยืน การบริหารการเงิน การออม

การอบรมหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนทางการเงิน เช่น “ครูไทยยุคใหม่ เข้าใจการเงิน” หลักสูตร “ครุรุ่นใหม่ หัวใจพอเพียง” เป็นต้น

สนับสนุนการอบรมพัฒนาด้านการสร้างวินัยทางการเงินให้กับบุคลากรในสังกัด โดยกระบวนการประชาสัมพันธ์ ให้บุคลากรเข้ารับการอบรมของหน่วยงานทางการศึกษาอื่น หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานภายนอก และกำกับติดตามการพัฒนาฯ

กำหนดแนวทางและแผนพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวางแผนและสร้างวินัยทางการเงิน ให้กับบุคลากรทางการศึกษา ประจำปี 2567 ผ่านองค์คณะบุคคลระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (พิจารณาแผนงาน /หลักสูตรและงบประมาณ)

จัดหาหลักสูตรการอบรมพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านการเงินเพื่อลด และแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

- จัดทำหลักสูตรออนไลน์พื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของบุคลากรทางการศึกษา

- วางแผนประชาสัมพันธ์การอบรมพัฒนา และติดตามผลการพัฒนา โดยดำเนินการในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

- ส่งเสริมสนับสนุน เสริมสร้างวินัยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากร

ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานวางแผนทางการเงินให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัด การหนึ่อย่างยั่งยืน การบริหารการเงิน การออม

- โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการ ปีงบประมาณ 2567 อยู่ระหว่างเตรียมการดำเนินการจัดฝึกอบรมการส่งเสริมความรู้วินัยทางการเงิน และการเพิ่มรายได้ ในไตรมาส 4 เดือน สิงหาคม 2567

- พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองและประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา ประชาชน ผู้ปกครอง และ นักเรียน

- การอบรมหลักสูตรอื่นๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น

- บูรณาการในการอบรมโดยให้ความรู้เรื่องวินัยในการออมให้กับครูผู้ช่วยที่บรรจุใหม่

- จัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องการวางแผนการใช้เงินและ ก าร เ กื่ บ อ อ ม เ จี น โดยเชิญผู้แทนสหกรณ์ออมทรัพย์ครูแม่ฮ่องสอนเป็นวิทยากรให้ความรู้

### 3.3 ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไข ปัญหา และผลที่คาดว่าจะได้รับ

ปัญหา/อุปสรรค	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. การประชาสัมพันธ์ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมโครงการ “ส ถ า นี แ ก้ ห นี ส พ รุ . ” ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากครูที่เป็นห นี เ ท่ า ที่ ค ว ร เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล ก าร เ ปี น ห นี ข อ ง ต น เ อ ง ทำให้ยังมีบุคลากรทางการศึกษาที่มีปัญหานี้สินอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบการแก้ไขปัญหา	1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการต้องมีการจัดทำ (MOU) ร่วมกับสถาบันการเงินทุกส ถ า บั น ที่มีการปล่อยเงินกู้ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการปรับลดอัตราดอกเบี้ย และขยายระยะเวลาการผ่อนชำระออกไป	1. ปัญหาหนี้สินครู จะได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

	ไม่ใช่การแก้ ปัญหาที่ปลาย เหตุโดยการใ ห้ต้นสังกัดไป เจรจา	
2. การกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไข ปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพียงข้าราชการ ครู ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงบุคลากรทางการศึกษา 38 ค ( 2 ) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้บริหารข้าราชการครูแต่ ไม่สามารถที่จะกู้ยืมได้ อีกทั้งขั้นตอนการกู้ยืมมีความยุ่งยาก ทำให้ผู้ยื่นกู้ไม่ผ่านเกณฑ์การให้กู้ยืม และวงเงินที่ปล่อยกู้ไม่เพียงพอต่อความ ต้องการของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหานี้สิน ครูอีกทั้งสถาบันทางการเงินที่รอบรับก ารปล่อยกู้มีไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความล่าช้า	2. โครงการเงิน ทุนหมุนเวียน แก้ไขปัญหานี้ สินข้าราชการ ครู ควรครอบคลุม ถึงบุคลากร ทางการศึกษา 38 ค ( 2 ) ที่ยังมีความต้ องการเข้าร่วม โครงการดัง กล่าว	2. บุคลากรทางการ ศึกษามีโอกาสเข้าร่วมโครงการกู้เงินใน อัตราดอกเบี้ยต่ำ และสามารถแก้ไข ปัญหานี้สินของบุ คลากรทางการศึกษา 38 ค ได้ในระดับหนึ่ง
3. ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และข้าราชการบำนาญ บางส่วนไม่สามารถลงทะเบียนแก้ไขปัญ หานี้สินผ่านระบบออนไลน์ได้	3. อำนวยความสะดวก ให้โดยยก ารรับลงทะเบียน ด้วยมือ	3. สามารถลงทะเบียน แก้ไขปัญหานี้สิน
4. ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และข้าราชการบำนาญ ติดต่อประสานงานยาก ทำให้ติดขัดระหว่างการดำเนินการ	4. ใช้ช่องการสื่อ สารให้หลากหลาย ขึ้น	4. ติดต่อประสานงาน ได้

### 3.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัญหานี้สินครูจะได้รับการแก้ไขอย่างเต็มรูปแบบได้นั้นครูและบุคลากรทางการศึกษาควรสร้างวินัยทางการเงินให้กับตนเอง  
รู้จักใช้จ่ายตามความจำเป็นและไม่เกินตัว  
ปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัยดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

### 3.5 ข้อเสนอแนะ

- การสั่งการควรเป็นการสั่งโดยหนังสือราชการ  
เนื่องจากจะได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

-  
ควรมีระบบการกำกับติดตามครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ  
แก้ไขปัญหานี้สินครู เพื่อไม่ให้กลับไปเป็นหนี้ซ้ำ

3.6 รูปแบบ แนวทาง หรือ นวัตกรรม  
ที่คิดว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี (ถ้ามี)

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ  
ได้จัดทำระบบโปรแกรมออนไลน์ ระบบแก้หนี้ สพฐ. (debt obec)

เพื่อรับลงทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการ ตรวจสอบสภาพการเงินรายบุคคล  
ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาแก้หนี้ แก้ปัญหาการดำเนินงาน  
และรายงานผลการดำเนินงาน